

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що використання прецедентів має багато переваг, тому що воно мінімізує вплив особистої думки суду при вирішенні справ, тобто є гарантією рівного та справедливого правосуддя. Практика ЄСПЛ є частиною національного законодавства України, а тому суди при вирішенні справ можуть спиратися на рішення Європейського суду як на джерело права.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Precedent and evidence. *The State Library*: website. URL: <https://legalanswers.sl.nsw.gov.au/hot-topics-courts-and-tribunals/precedent-and-evidence> (дата звернення: 09.04.2020).
2. John M. Walker, Jr. ,The The Role of Precedent in the United States: How Do Precedents Lose Their Binding Effect? STANFORD LAW SCHOOL CHINA GUIDING CASES PROJECT, Feb. 29, 2016. URL: <http://cgc.law.stanford.edu/commentaries/15-John-Walker> (дата звернення: 09.04.2020).
3. Structure of the court system. Courts of New Zealand: website. URL: <https://www.courtsofnz.govt.nz/about-the-judiciary/structure-of-the-court-system> (дата звернення: 09.04.2020).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. (редакція від 02.10.2013). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 09.04.2020).
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV (редакція від 02.12.2012 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (дата звернення: 09.04.2020).
6. Szabados Tamás. «Precedents» in EU law – The problem of overruling. *Elte Law Journal*: website. URL: <https://eltelawjournal.hu/precedents-eu-law-problem-overruling/> (дата звернення: 09.04.2020).

ОЦІНКА ДОКАЗІВ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ: СПІРНІ АСПЕКТИ

Баранова Є. В.

*Студентка III курсу Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Науковий керівник: Корчева Т. В.

к. ю. н., асистент кафедри кримінального процесу

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Останнім часом питання вдосконалення кримінального процесуального

законодавства у контексті оцінки доказів на стадії досудового розслідування набуває все більшої актуальності, через те, що законодавець передбачив у ст. 94 Кримінального процесуального Кодексу (далі – КПК України) ряд оціночних понять, які підлягають тлумаченню: «Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення». Звідси випливає ряд питань. Що це «внутрішнє переконання»? Чи можна його класифікувати на вірне та хибне? Власне, «оцінка доказів» – це конкретизоване поняття чи абстрактна категорія? Та чи варто розрізняти оцінку доказів на попередню у досудовому розслідуванні, та умовно остаточну судову під час судового розгляду?

Відповідь на останнє питання є фундаментальною для подальшого дослідження даного поняття. На наш погляд, з аспекту «внутрішнього переконання» під час здійснення оцінки, не можна відмежовувати її як попередню та судову остаточну. Ми виходимо з того, що поняття «попередня оцінка доказів» не тільки вказує на необхідність подальшої оцінки доказів, але може асоціюватися із неповнотою і є дезорієнтуючим. Вважаємо, що «внутрішнє переконання», навпаки, у правовій конструкції свідчить про те, що на різних стадіях кримінального процесу, тобто, на стадії досудового розслідування, або судового розгляду оцінка, хоча й залежить від суб'єктивних чинників, але є остаточною, оскільки закінчується прийняттям процесуального рішення.

Якщо розглядати «оцінку доказів» крізь призму теорії, то єдиного визначення також не існує. Але, на наш погляд, обґрунтованою є думка науковців, що вона включає у себе не тільки усну розмірковану діяльність суб'єкта, а й містить у собі внутрішню та зовнішню (правову) сторони. Таким чином, логічна діяльність особи, що веде кримінальне провадження і здійснює оцінку доказів втілюється у практику у формі виявлення, розгляду та відбору відомостей, що важливі для справи. Лише після початкової стадії, розпочинається наступний етап оцінки доказів: аналіз змісту та встановлення їх належності, допустимості, достатності, достовірності.

Основним аспектом, що викликає дискусію є «внутрішнє переконання», на основі якого реалізується оцінка доказів. При цьому кримінальне процесуальне законодавство містить лише загальні вимоги щодо повноти, всебічності та неупередженості, але не передбачає формальних умов відповідності «внутрішньому переконанню» кожного виду доказу. На наш погляд, недоречним є використання самого терміну «внутрішнє переконання», оскільки з природи виникнення даного словосполучення можна зробити

висновок, що воно може мати особистий характер. Як наслідок, виникає питання про неупередженість слідчого, прокурора, слідчого судді, суду при здійсненні такої процесуальної діяльності, як оцінка доказів, яка фактично базується на суб'єктивних внутрішніх переконаннях вищезазначених суб'єктів.

Дослідник даної проблематики М. М. Михеєнко стверджував, що «внутрішнє переконання» – це процес поєднання твердої впевненості у правильності власних висновків та знань про окремі фактичні обставини у справі. Тож можна стверджувати, що з об'єктивної сторони, дана діяльність в першу чергу розуміється як виключна компетенція особи, уповноваженої на проведення досудового розслідування.

Все ж таки, теоретичні аспекти доречно розглядати у взаємозв'язку з практикою. Тому, звернемося до матеріалів кримінальних проваджень, що були у провадженні органів досудового розслідування Харківської області та статистичних даних, отриманих як результат проведених досліджень за грантової підтримки Програми USAID «Нове правосуддя» Українським центром суспільних даних у партнерстві з Центром демократії та верховенства права.

На регіональному рівні було виявлені основні поширені помилки, коли провадилася лише поверхнева оцінка доказів (можна стверджувати, що «вільна оцінка»), з відступами від дотримання відповідності доказів чотирьом основним вимогам (достатність, достовірність, належність і допустимість). Як наслідок, 1/3 кримінальних справ не містили оцінки доказів щодо достовірності, не здійснювалась перевірка доказів в рамках оцінки, тому що уповноважені особи поклалися на свою «інтуїцію», якою повністю нівелювали конструкцію «внутрішнє переконання».

Отже, підсумовуючи вище викладене, варто зазначити, що досягнення результативних та аргументованих процесуальних рішень можливо забезпечити лише тоді, коли вони будуть базуватися на перевірених та виважених оцінених доказах. Питання ж наявності оціночних понять у статті 94 КПК України лише підвищує ймовірність суб'єкта доказування помилитися під час здійснення оцінки. Вважаємо доречним ч. 1 ст. 94 КПК України викласти у наступній редакції: «Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд, ґрунтуючись на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів - з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення». Таким чином ми прибираємо оціночне поняття «внутрішнє переконання», і залишаємо лише чітко передбачені критерії, на основі яких вищевказані суб'єкти оцінюють докази.